

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

De Virtute Ac Sacramento Pœnitentiæ Decisiones

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXV. Argumentum. Circumstantiarum peccati definitione, ac multiplici divisione proposita, firmatur Regula inconcussa; quod Circumstantiæ mutantes speciem sunt de necessitate confitendæ. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94661](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94661)

benefe examinasse. Eodem modo, si quis magnam sarcinam culpæ ad pedes Confessarii deponat, e. g. Octoginta, nonaginta, vel centum ejusdem speciei, cum clausula *plus, vel minus*, aut *Circiter*, deinde comperiat, eas crescere quinquies, vel decies tantum; tunc non est obligatus illud argumentum numeri confiteri, ut docet Navarrus in cap. *Consideret*, num. 42. de *Pœnitent. dist. 5.* Diana Coordinatus tom. 1. tract. 3. resol. 189. Tamburinus d. lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 23. & Gobatus a num. 421. & seqq. firmantes, quod illa verba *Circiter, plus minusve*, intelligenda sunt humano, & morali modo loquendi; quo attentio parum augent, aut diminuant, & illud parum consideratur respectu magnitudinis, vel paritatis veri numeri. Eminentiss. Cardin. de Lugo. d. disp. 16. num. 97.

Corollarii loco pro Confessionibus peccatorum habitualium, qui accedunt ad pedes Sacerdotis, notandum circa numericam manifestationem culpæ; quod 1. Meretrices satis exprimunt, si dicant tempus sui mali status, species principales suarum turpitudinum, quas memoria retinet, qualitatem personarum, quibus copiam sui corporis fecerunt, an præter solutos, fuerint conjugati, vel voto castitatis obstricti; & saltem in confuso quoties vel in die, vel in hebdomada solitæ fuerint peccare. 2. Fures Usurarii, & alii prædones satis exprimunt, si dicunt frequentiam furto, vel injusti lucri; quantitatem eorundem; ac tempus, quo talem artem exercuerunt. 3. Qui concupiscunt quascunque feminas obvias habent, & qui loquuntur frequenter de rebus turpibus, cum non possint colligere numerum specificum harum culpæ, satis est, si exponant consuetudinem, tempus, & species principales circa personas, quas concupiverunt. 4. Qui Concubinam tenuit domi per plures annos, non est opus, ut narret quot vicibus cum ea copulam habuerit; sed satis est, si se accuset, eam tanquam uxorem tenuisse, ut frequentiam carnalis copulæ manifestet, ut si semel in die in hebdomada, vel aliter solitus fuerit eam carnaliter cognoscere. Et homines censentur sufficienter indicare numerum suorum peccatorum, adeo ut quamvis postea in eorum memoriam veniat major dicti numeri certitudo, non teneantur novam homologesim facere; ut passim tradunt DD. quos allegat, & sequitur Tamburinus d. lib. 2. cap. 1. §. 7. per totum; Gobatus d. tract. 6. num. 399. & num. 400. Eminentiss. Cardin. de Lugo d. disp. 16. num. 574. cum seqq. Quibus addo Collegium Salmanticense in *Cursu Theol. Mor. tom. 1. tract. 6. cap. 8. num. 3.*

18 Ultimo circa peccata dubia non est ignorandum, quod quando quis dubitat, an commiserit peccatum mortale, nec ne? vel an fuerit mortale, vel veniale? vel an fuerit aliàs confessus, vel non? Et habet rationes dubitandi pro utraque parte; etsi plures DD. dicant, non teneri ad Confessionem illiusdubii peccati; securior, ac probabilior opinio est, ut omnino confiteatur, quia negotium æternæ salutis non est in dubio relinquendum. Eminentiss. Cardin. de Lauræa de *Pœnit. Sacram. disp. 12. art. 4. per tot.* & notant DD. citati per Tamburinum d. lib. 2. cap. 1. §. 3. num. 15. præcipuè, si pœnitens sic dubitans esset in articulo mortis. Bonacina d. tom. 1. de *Pœnit. Sacram. disp. 5. qu. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. difficult. 4.* Suarez. tom. 4. de *Pœnit. disp. 22. sect. 9.* Sanchez. in *Decal. lib. 1. cap. 10. num. 66. & 67.* Diana Coordinatus tom. 1. tract. 3. resol. 131.

resol. 132. resol. 133. & resol. 134. Novissimè ac copiosissimè Cardenas in *Crisi Theologica tract. 6. disp. 46. per totam*; in qua impugnat Caramuelem contrarium suadentem, & ejus argumenta in Crisipi posita examinat, ac reprobatur a num. 18. usque ad num. 203. & subinde a num. 206. & seqq. refert DD. ac rationes, quibus concludit; non posse negari obligationem confitendi peccata mortalia dubia; quam conclusionem pluribus corroborat usque ad num. 303. & eandem tenet P. Thyrsus Gonzalez Præpositus Generalis Societatis JESU in suo eruditissimo Tractatu *Fundamentum Theolog. Moral. seu De Recto Usu opinionum Probabilium Dissert. 11. c. 2.* & ante eum Collegium Salmanticen. De *Sacramentis in genere tract. 6. cap. 8. punct. 3. per totum.*

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

Circumstantiarum peccati definitione, ac multiplici divisione proposita, firmatur Regula inconcussa, quod circumstantiæ mutantes speciem sunt de necessitate confitentæ. Deinde examinantur celebres, ac famosa Quæstio, Utrum Circumstantiæ notabiliter aggravantes sint de necessitate in Confessione aperiendæ. Utriusque opinionis, affirmativæ ac negativæ, argumenta proponuntur, & enervantur. Tandem in quinque Notandis colliguntur quinque genera Circumstantiarum aggravantium, quarum prima quatuor sunt de necessitate manifestanda, non autem quintum, prout in exemplis ibidem clarè, ac doctè allegatis.

SUMMARIUM.

- 1 Circumstantia quid sit?
- 2 Circumstantiarum multiplex divisio.
- 3 Circumstantiæ mutantes speciem quæ sint?
- 4 Circumstantiæ aggravantes tantum quæ?
- 5 Circumstantiæ aliæ aggravant in infinitum, aliæ non. Exempla earundem.
- 6 Circumstantiæ mutantes speciem in Confessione manifestandæ; ac illæ, quæ aggravant in infinitum.
- 7 Circumstantiæ notabiliter aggravantes, an sint confitendæ? Rationes pro affirmativa num. 8. Pro negativa num. 9. Confutatio argumentorum opinionis affirmativæ num. 10.
- 11 Incestus in primo gradu est specificè confitendus, & cur?
- 12 Carnes comedere in die jejunii est duplex numero peccatum.
- 13 Circumstantiarum aggravantium non confitendarum fundamenta eversa, ac resoluta.
- 14 Circumstantiæ minuentes sunt fatenda. Exempla.
- 15 S. Thomas circa Circumstantias aggravantes confitendas declarat.
- 16 Opiniones contrariæ de Circumstantiis aggravantibus confitendis ad concordiam reductæ.
- 17 Circumstantias aggravantes esse fatendas opinio tutior.
- 18 Opinionem tutiorem posse relinqui in Sacramentis, est propositio damnata ab Innocentio XI.

19 Circumstantia, quæ aggravant in infinitum, semper consideranda. Et quales sint?

20 Contemptus formalis aut Legis, aut Superioris, semper est culpa mortalis.

21 Poenitens tenetur cum veritate respondere Confessorio eum interrogantis circa circumstantias peccati. Opinio contraria damnata.

22 Circumstantia leviter aggravantes omitti possunt in Confessione.

Secunda conditio necessaria ad integritatem Confessionis Sacramentalis est, ut in ea explicentur Circumstantiæ peccati, quare de his in præsentem est agendum, & videbimus:

Primo: Quid sit Circumstantia?

Secundo: Quotuplex?

Tertio: An præter obligationem explicandi in Confessione circumstantias mutantes speciem peccati, necessarium sit confiteri etiam aggravantes?

Quoad Primum. Circumstantia, ut nominis etymon indicat, nil aliud est, nisi aliquid rem in loco existentem extrinsecus attingens, aut ei propè stans; prout sunt vestes ad corpus, aut Icones posite ad tabulas, seu telas pictas; & quale erat labium, & corona interraffilis, quam jussit Deus Moyse, ut apponeret Mensæ panem propositionis, cum dixisset: *Facies & mensam de lignis Serim. Faciesque illi labium aureum per circuitum; & ipsi labio coronam interraffilem altam quatuor digitis. Exod. 25. 23.* circumstantabant etiam dictum labium, ac corona eidem mensæ per omne latus; sicque eam attingebant, & erant circumstantiæ ipsius Mensæ. Itaque Theologi per quandam similitudinem circumstantias humanorum actuum vocant illa, quæ ad actus ipsos ita pertinent, ut essentiam minime ingrediantur, sed eis ita adhaereant, ut causent aliquam novam formam; ut ratiocinatur Reginaldus in *Praxilib. 14. num. 7.* & Eminentiss. Cardin. de Lauræa de *Sacram. Poenitent. disp. 11. art. 4. num. 35.* ubi circumstantias appellat formas quasdam, seu qualitates non constituentes primò actum humanum, sed stantes circa eum, tanquam comitantes illum, & earundem hanc tradit definitionem. *Circumstantia est id, per quod actus humanus non primò constituitur, sed quasi advenit constituto.* Et reddit hanc rationem dicens: *Ed quod sine ea actus humanus adhuc est in genere moris.* Et dat Exemplum de actu odii, qui sit intensus v. g. ut quatuor, vel ut octo; vel concipiatur in tali tempore, vel in tali loco; hæc enim omnia sunt circumstantiæ; quia non primò constituunt actum; sed sunt extra eum & ipsum comitantur.

Quoad Secundum. Plures dantur divisiones

2 Circumstantiarum. Prima est, quod aliæ circumstantiæ sunt naturales, seu Physicæ; aliæ sunt Morales. Illæ dicuntur naturales, seu Physicæ, quæ nihil conferunt vel ad rectitudinem, vel ad deformitatem actus, et si illum comitantur; neque per ipsas augetur, aut minuitur sive bonitas, sive malitia ejusdem actus. Exempli gratia: Si homicidium sit commissum manu dextera, vel manu sinistra. Aut sit patratum ante, sive post meridiem. Divinatio si sit facta per ignem, aut per aquam; & his similia quæ quidem circumstantiæ naturales non attenduntur in Confessione Sacramentali, quia earum inuitu ipse actus neque magis, neque minus sit consentaneus, vel dissentaneus à recta ratione. Reginald. d. lib. 14. num. 8. Collegium Salmanticen. De Sacramentis in genere tract. 6. cap. 8. num. 4. Morales cir-

cumstantiæ sunt, quæ conferunt aliquid ipsi actui; & per illas augetur, seu minuitur bonitas, vel malitia ipsius actus; veluti si homicidium commissum sit in loco Sacro, vel in persona proprii Patris, aut Sacerdotis; tunc enim, ultra actum peccaminosum occisionis, concurrunt deformitas Sacrilegii contra loci, & personæ Sacrae reverentiam; ac etiam patricidii contra pietatem debitam proprio parenti. Reginald. d. num. 8. & Collegium Salmanticen. d. num. 4. advertentes has circumstantias morales esse illas, quæ sunt explicandæ in Sacramentali Confessione; & quas Confessorius considerare debet, quia ejus munus est judicare de moribus, & consequenter de peccatis, quatenus sunt distincta in genere moris, non in genere naturæ. Secunda divisio circumstantiarum est, quod aliæ dicuntur intrinsecæ; aliæ extrinsecæ. Illæ sunt intrinsecæ, quæ sunt affines ipsi actui; ut ejus duratio, vel intensio; Extrinsecæ sunt, quæ versantur extra entitatem actus, & se tenent, vel ex parte objecti, vel operantis, vel loci, vel temporis, vel personarum adstantium, vel offensis; & hæc omnes sunt circumstantiæ morales, quæ augent, vel minuunt malitiam actus, ut infra videbimus. Eminentiss. Cardin. de Lauræa d. disp. 11. numer. 35. in fine, Tertia tandem Magistrallis, ac principalis divisio Circumstantiarum est, quod Aliæ sunt mutantes speciem; Aliæ non mutantes, sed aggravantes tantum in eadem specie.

In primis igitur, Illæ dicuntur Circumstantiæ 3 mutantes speciem, quæ faciunt, quod peccatum sit vel contra diversa præcepta, vel contra diversas virtutes. Exempli gratia. Furtum rei sacrae est contra septimum præceptum de non furando; & contra præceptum reverentia debita rebus sacris. Ergo illa circumstantia rei sacrae, quam fur surripuit, est circumstantia mutans speciem, quia duo præcepta offendit, & causat non solum speciem furti, sed etiam speciem Sacrilegii. Occidens partem in Ecclesia violat tria præcepta, quartum, quintum, & illud Religionis erga locum Sacrum, & sic committit tria peccata specie distincta. Reginald. lib. 6. num. 139. & lib. 14. num. 99. Incestus cum Matre est circumstantia mutans speciem, quia est peccatum contra duo præcepta; contra sextum, *Non machaberis*; & contra quartum, *Honorabuntur parentes*; siquidem per hanc incestuosam copulam Mater inhonoratur. Furtum facere ad tentandam puellæ pudicitiam, est circumstantia mutans speciem, quia offenduntur duæ virtutes; justitia, per ablationem rei alienæ; & castitas, per illum pravam finem tentandi pudicitiam illius puellæ. Idem Reginaldus d. lib. 14. num. 18. Mastrius in 4. Sent. disp. 5. n. 479. & Eminentiss. Cardin. de Lauræa d. disp. 11. num. 37. Item furari ad finem occidendi; consulere Magos ad adulterandum, quia percutiunt duo præcepta, sunt duæ circumstantiæ mutantes speciem. Tamburin. de *Exposit. Confess. libr. 2. cap. 1. §. 10. num. 66.* & inferius num. 108. ubi addit hoc aliud exemplum; qui habet copulam cum muliere conjugata, con sanguinea, & per vim, producit in hoc scelere quatuor species diversas, nempe fornicationem, adulterium, incestum, & stuprum. Item comedere carnes in Quadragesima est circumstantia mutans speciem, quia pravariatur duo præcepta; Unum de non comedendo carnem dicto tempore; aliud de jejuniis servando. Mastrius d. disp. 5. n. 485. in fine. Hæc autem omnia, ac similia mutant speciem, non solum quando actu explentur, sed etiam dum solo desiderio committuntur, Volprie sol. 26. n. 19. ubi DD.

Circum-

4 Circumstantiæ aggravantes, sed non mutantes speciem, illæ sunt, quæ non offendunt nisi unam virtutem, vel unum præceptum, etsi augeant malitiam peccati; exempli causa, si quis occidat inimicum pluribus vulneribus. Qui furtum fecit surripiendo quinquaginta, vel centum. Qui reus est de crimine pessimo, an illud cum mare, vel cum femina commiserit: in his enim omnibus non multiplicatur species peccati; etsi ejus malitia intra eandem speciem aggravetur.

Porro hæ circumstantiæ aggravantes subdividuntur, ut aliæ aggravent, vel minuant in infinitum: aliæ aggravent, vel minuant notabiliter tantum. Primæ sunt, quæ de veniali faciunt mortale; vel de mortali faciunt veniale, aut auferunt omnem malitiam actui. Sit exemplum. Surripuisti, acum Sutori pauperi qui non habet alium, quo victum tibi, ac familiae suæ parer. Dixisti mendacium joculosum, sed cum juramento, vel ad finem fornicandi. Circumstantiæ in his exemplis aggravant in infinitum, quia peccatum de sui natura veniale ob levitatem materiæ transit in mortale ob circumstantias prædictas, Maltorius d. disp. 5. num. 479. Volpi Resolut. Moral. Verb. Circumstantia Resol. 26. num. 1. & num. 16. E contra, commisit quis homicidium ad propriæ vitæ defensionem cum moderamine inculpate tutelæ: Mulier honesta non audit Missam die festo ob timorem alicujus violentiæ contra honestatem in via; seu ob defectum vestimentorum juxta suam conditionem. In his exemplis circumstantiæ minuant in infinitum; & destruant malitiam peccati mortalis. Volpi ubi proximè Resol. 25. num. 13. & Resol. 134. num. 12. & num. 29. Prout etiam admisit quis cogitationem de fornicatione, sed absque plena deliberatione, hæc circumstantia minuit in infinitum, quia peccatum remanet veniale. Maltorius d. disp. 5. n. 479. in fine. Circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt, quando earum intuitu malitia peccati mortalis remanet mortalis, etsi parum, vel plus crescat, aut decreascit; ut si fornicatus fueris cum pulcherrima muliere ad ejus suggestionem. Si percussisti inimicum, à quo gravem injuriam acceperas. Si calore iracundiæ blasphemasti; si mulier fame compulsa sui corporis copiam fecit: In his casibus minuitur aliquantum malitia peccati; sed remanet mortale. Item si quis in die jejunii pluries comederit. Vel incestum in tertio, vel secundo gradu commiserit: Vel oscula, & tactus plurimos habuerit ante, vel post illicitam copulam, & alius consimilibus, de quibus exemplificat Diana Coordinatus tom. 1. tract. 7. resol. 163. & Gobatus d. tract. 6. num. 368. & 363. crescit quidem notabiliter malitia peccati, sed non egreditur illam unicam speciem peccati. Reginaldus d. lib. 14. à num. 15. & seqq.

6 Quo ad Tertium. Nemo est, qui dubitet manifestandas esse in Confessione circumstantias peccati mutantes speciem juxta tex. in cap. Aut facta 19. de Poenitent. dist. 1. in cap. Consideret. 1. eod. tract. dist. 5. in cap. Omnis utriusque sexus. De Poenit. & Remiss. in cap. sicut il primo. de homicidio, & in Concilio Tridentino. sess. 14. cap. 5. de Sacram. Poenitentiae in illis verbis: Colligitur præterea, etiam eas Circumstantias in Confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant. Subdens rationem: Quod sine illis peccata ipsa neque à poenitentibus integrè exponantur; nec iudicibus innotescant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum rectè censere possint. & poenam, quam oportet, pro illis poenitenti imponere. Quam rationem latius declarat Maltorius

in cit. disp. 5. de Poenitentia Sacram. num. 477. Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 41. à num. 38. & seqq. Volpi d. Resol. 26. num. 17. & Collegium Salmanticense. d. tract. 6. cap. 8. num. 4. Ac ex eadem ratione deducitur, quod etiam circumstantiæ in infinitum aggravantes, vel minuentes sunt in Confessione exprimendæ, quia eis non expressis Confessarius non posset cognoscere, an peccatum fuerit mortale, vel veniale; vel etiam an actus sit immunis à quacunque malitia peccati, ut in exemplis, quæ dedimus supra num. 5. ? & hoc notat Maltorius d. disp. n. 5. sub n. 479. Vers. Ob eandem rationem. Et idem Collegium Salmant. d. cap. 8. num. 10.

De Circumstantiis autem in eadem specie, & 7 intra eundem gradum peccati mortalis notabiliter aggravantibus magna est Theologorum inter se altercatio, An sint manifestandæ in confessione? Si quidem affirmant Alensis, Suarez, Nugnus, Sanchez, Henriquez, Canus, Ledesma, & alii plurimi, quos citant Maltorius d. disp. 5. num. 480. Collegium Salmanticense. d. tract. 6. cap. 8. num. 16. & Diana Coordinatus tom. 1. tract. 7. resol. 165. deducta ex Veteri in part. 3. tract. 4. resol. 67. E contra autem negant S. Thomas, D. Bonaventura, Albertus Magnus, Durandus, Valentia, Bonacina, ipse Diana, cum aliis multis ubi supra per eum allegatis, quibus adhærent ipse Maltorius d. num. 480. Eminenti. Cardin. de Lauræa d. disp. 11. art. 5. per totum; & ante illum Emin. Cardin. de Lugo de Sacram. Poenit. disp. Unic. punct. 9. & alii recentiori per Collegium Salmanticense. ubi supra num. 23. Rationes, & argumenta præcipua affirmantium sunt sequentia.

Primo Supradicti Canones in cap. Aut facta. De Poenit. dist. 1. & cap. Consideret. dist. in quibus deferitur de circumstantiis in Confessione explicandis, inter quas plurimæ referuntur, quæ sunt tantum aggravantes, non autem mutantes speciem.

Secundo: Quia Concilium Trident. in cit. sess. 14. cap. 5. eam postulat confessionis integritatem, qua Confessarius propè noverit causam, ut æquas injungat poenitentias. Sed sine circumstantiis aggravantibus, talis causæ, & facti cognitio haberi non potest. Ergo hæ quoque sunt explicandæ.

Tertio: Idem videtur expressè statutum in cap. Omnis utriusque sexus. 12. de Poenit. & Remiss. ubi sic dicitur: Sacerdos autem sit discretus, & cautus, ut more periti Medici superfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumstantias, & peccati; quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium; & cujusmodi remedium adhibere. Sed, sub silentio retentis circumstantiis notabiliter aggravantibus, hæc adimpleri non possunt. Ergo

Quarto. Quia de facto sunt aliqua peccata, quarum circumstantiæ, etsi tantummodò aggravantes, & non mutantes speciem, sunt omnino explicandæ ex concordi doctrina omnium Theologorum. Ut incestus in primo gradu. Occisio plurium uno, & eodem actu. Infamatio proximi, vel falsum crimen inurendo; vel verum, sed occultum propagando. Fractio jejunii aut per comestionem carnis, vel piscium. Cajetanus in 2. 2. qu. 154. art. 9. Maltorius d. disp. 5. num. 485. Diana Coordinatus, Doctores sic docentes allegans tom. 1. tract. 7. resol. 163. ex Veteri part. 5. tract. 14. resol. 56.

Quinto. Cum duplex sit modus peccandi; unus ordinarius, & communis; alter extraordinarius, & cum

cum peculiari deformitate in illo genere; si pœnitens non manifestet circumstantiam ejusdem peculiaris deformitatis, Confessarius eam scire non potest, neque divinare; & ideo neque rectè judicare. Ergo.

Sextò. Aliquando peccatum propter intensiorem voluntatis, vel extensionem operis æquivaleret duobus vel pluribus peccatis ejusdem generis. Nam qui per horam continuat voluntatem occidendi, vel furandi, æque peccat, ac ille, qui, in illa hora ter, vel quater occideret, vel furaretur. At qui plura homicidia committit, vel furta, tenetur ea omnia manifestare, ut Confessio sit integra. Ergo idem dicendum de circumstantia intensiorem voluntatis, vel operis extensionis.

Septimò: probatur ex Rituali Romano, approbato à Paulo V. in quo, in Rubrica de Sacra. Pœnit. Versic. Si pœnitens; ita præcipitur: Si pœnitens numerum, & species, & circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget. Per hæc verba Summus Pontifex censetur intelligere circumstantias aggravantes, non autem mutantes speciem, quia de eis primum locutus est, ac de numero peccatorum. Ergo circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt exprimendæ.

Octavò. Confessarius potest interrogare Pœnitentem de circumstantiis aggravantibus tantum, ut ibi ait Rituale Romanum, & concedunt omnes scribentes; & pœnitens tenetur respondere veritatem, quia non licet ei in Confessione mentiri. Ergo tenetur etiam sponte eas manifestare; quia in foro pœnitentiali id agit pœnitens per spontaneam Confessionem, quod in foro fori facit Judex per suas interrogaciones. Mastrius d. disp. 5. num. 488.

Ultimò probatur hæc opinio affirmativa ab absurdis, quæ ex contraria sequerentur: nempe quod Ecclesia non posset reservare casus ratione circumstantiarum aggravantium; neque eos afficere censuris; & nihilominus contrarium servatur in praxi; & sæpè Ecclesia reservat casus, & imponit censuras ob solas circumstantias aggravantes; prout est, si Clericus comam nutriat; si habitet cum mulieribus suspectis; & individualiter in hoc Episcopatu Patavino, tempore Eminentissimi ac Reverendissimi DD. Gregorii Cardinalis Barbadici Pastoris vigilantissimi, casus reservatus cum censura suspensionis ipso facto publicatus fuit contra Clericos tenentes famulas non quadragenarias, & sine licentia; celebrantes Missam absque Veste talari; accedentes ad comedias in publico theatro, ac mercaturam, seu Laicorum negotia exercentes; ut quilibet legere potest in libro *Epistolar. Pastoral.* ejusdem Eminentissimi, ac Reverendissimi Præsulis, *Edictò XIX. XX. XXVIII. & LXLX.* Et ex his, aliisque rationibus, & argumentis, quæ ad prolixitatem evitandam omitto, DD. supracitati docent, defendunt, ac tuentur affirmativam opinionem, volentem, circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem peccati esse de necessitate fatendas in Sacramentali Confessione.

Quin negant hanc necessitatem & concedunt prædictas circumstantias posse taceri, utuntur sequentibus motivis, ac fundamentis.

Primò: quia non est imponenda tam onerosa obligatio, ubi non constat de lege, seu præcepto eam imponente; siquidem lex non obligat, nisi

sit promulgata; imò in dubio legis latæ lex non obligat; nam interpretatio fit contra eum, qui jus clarum dicere potuit, & non dixit. Mastrius d. disp. 5. num. 481. Sed de tali lege, vel præcepto non constat. Ergo talis obligatio confitendi circumstantias aggravantes non est fidelibus imponenda.

Secundò: Quod de uno conceditur, de alio denegatur. Glossa in cap. nonne. 5. Verb. tacendo in fin. De Prasumpt. Barbosa Axiom. 196. num. 20. Sed Tridentinum Concilium d. sess. 14. cap. 5. definiendo necessitatem manifestandi circumstantias in Confessione, loquitur de mutantibus speciem, & tacet de aggravantibus. Ergo dicendum est, has non esse necessariò manifestandas, nam si aliter esset, etiam de his Concilium locutum fuisset.

Tertiò. In doctrinalibus, sive dogmaticis limitatio doctrinæ, & restrictio ad unam partem excludit aliam. Mastrius eod. num. 481. ubi exemplificat de Sacramento Eucharistiæ, in quo, cum ejus materia determinata sit panis triticeus, eo ipso excluditur quicunque panis ex alio grano confectus. Sed Concilium Tridentinum, ubi supra, declarando in quibus consistat integritas Confessionis, se restrictum, ad manifestandum numerum peccatorum, & ad circumstantias mutantes speciem peccati. Ergo censetur exclusisse eo ipso illas, quæ tantummodo aggravant.

Quarta: Sacramentum Pœnitentiæ institutum est ad remissionem peccatorum, quæ in Confessione cum dolore, & proposito emendandi manifestantur, nisi quod habet rationem peccati. Sed ratio peccati non importat nisi speciem, & numerum. Igitur hæc sola sunt explicanda.

Quintò: Illa malitia peccati est confitenda, quæ auget peccatum vel specificè, vel numericè. Sed circumstantiæ aggravantes intra eandem speciem non augent peccatum specificè, nec numericè. Ergo non sunt confitenda.

Sextò: Si esset necessitas exprimendi circumstantias aggravantes in eadem specie, esset etiam necessitas confitendi alleviantes. Sed consequens non est dicendum; quia tunc confessio non esset sui ipsius peccatoris accusatio, sed excusatio; quam omnes confessarii proferunt, ut cum pœnitentes dicunt, blasphemavi, quia agitatus ab impatientia; me inebriavi provocatus à sodalibus; me pollui, aut rem alienam surripui, tentatus à demone. Ergo neque antecedens est dicendum.

Septimò: si esset talis necessitas exprimendi circumstantias aggravantes, oporteret ex necessitate exprimere, durationem voluntatis peccandi, intensiorem, & alia media, seu industrias adhibitas pro majori delectatione in peccando, e.g. qui copulam carnalem habuit cum muliere; an eam fecerit stando, vel prostratus, aut aliis modis, qui satis difficiles sunt narratu, ac parum decentes, & non sunt in usu apud prudentes Confessarios. Ergo dicendum, non extare prædictam necessitatem, Reginald. d. libr. 6. numer. 134.

Octavò: Nam, ut ait Emin. Cardin. de Lugo de Sacram. Pœnitent. disp. 16. sub num. 113. Christus Dominus solum præcepit necessario confessionem peccatorum. Sed qui explicat eorum species & numerum, verè, & propriè confitetur sua peccata, Ergo nihil aliud est exigendum ex parte pœnitentis.

Nonò,

Nonò, & ultimò adducitur auctoritas S. Thomæ in 4. dist. 16. q. 3. art. 2. *questiunc. 5.* ubi agens de hac quæstione concludit eam his verbis: *Alii verò dicunt, quòd non sunt de necessitate confitenda, nisi circumstantia, quæ ad aliud genus peccati trahunt; & hoc probabilis est.* Ergo ex Angelici Doctoris auctoritate, ajunt, ita esse tenendum, non obstantibus argumentis, & rationibus supra in contrarium adductis, quibus ita respondent.

Ad Primum: quod illi Canones antiqui loquuntur non de Sacramento Pœnitentiæ, sed de Pœnitentiæ virtute, ideoque suggerunt multa motiva, ac circumstantias, quæ magis, ac magis possint excitare dolorem. Uterius, quòd quatenus etiam ageretur ibi de Confessione Sacramentali, circumstantia aggravantes ibidem recententur ex consilio, non autem ex præcepto. Ita Eminentiſſ. Cardin. de Lauræa d. disp. 11. n. 78.

Ad Secundum. Satis esse, ut Sacerdos possit rectum judicium facere circa gravitatē peccati, & pœnitentias injungendas, ut ei exprimantur numerus, ac species peccati; his enim cognitis sufficienter potest recte judicare. Quapropter per Concilium Tridentinum, à quo considerata fuit hæc necessitas recte judicandi non fuerunt propositæ circumstantiæ aggravantes, sed tantum mutantes speciem; quia harum manifestatio cum numero criminum commissorum satis instruunt Sacerdotem ad judicandum recte super ipsis, & ad injungendas pœnitentias, aliaque remedia opportuna. Ita Collegium Salmanticens. d. tract. 6. cap. 8. numer. 29.

Ad Tertium hæc eadem responsio applicanda est pro intelligentia cap. *Omnis utriusque sexus* ibi allegati. Negant autem DD. quòd retentis sub silentio circumstantiis aggravantibus non possit Confessarius vicem periti Medici exercere; nam quidditas peccati, cui medendum est, consistit in specie, & in numero; & his cognitis facile est intelligere, quale consilium dandum sit pœnitenti, & quale remedium ei applicandum. Ita Mastrius d. disp. 5. num. 484.

Ad Quartum, in quo allata sunt quatuor exempla circumstantiarum aggravantium de necessitate in confessione exprimendarum: respondent generaliter, & particulariter. Generalis responsio est, quòd non omnes Doctores sentiunt, eas de necessitate esse explicandas; ut notat Diana Coordinatus d. tom. 1. tract. 7. resol. 163. resolut. 164. & resol.

165. ubi studiosus poterit eos videre. Particularis responsio est, quòd incestus in primo gradu utriusque lineæ rectæ, ac transversalis est specificè manifestandus, quia offendit duo præcepta; primum de pietate inter consanguineos servanda; secundum de reverentia inter genitores, ac genitos; nec non inter fratres, ac sorores ex jure naturæ proveniente non violanda; ut demonstrat Sanchez de Matrimon. libr. 7. disp. 52. n. 11. & Emin. Card. de Lugo d. disp. 16. sect. 3. n. 145. & sect. 6. n. 314. Ad secundum exemplum de occisione plurium uno, & eodem actu respondent, ideo circumstantiam pluralitatis interfectorum esse exprimendam, quia facit plura numero peccata; & jam ex Concil. Trident. ostensum est, numerum peccatorum esse manifestandum de Præcepto. Ita Mastrius d. disp. 5. n. 485. Pers. Ad secundam probationem. Ad tertium exemplum de infamante proximo, ei falsum crimen inurendo; & verum, sed oculum propalando; utrumque confiteri debet, non tanquam circumstantias aggravantes, sed tanquam duo peccata specie

diversa; prima enim infamatio est contra veracitatem; secunda contra justitiam. Ita Marchantius de Sacram. in Q. Q. Pastoral. tract. 5. cap. 3. dub. 4. Et melius Emin. Card. de Lauræa d. disp. 11. art. 6. n. 219. & seqq. ideo quia sunt duæ malitiæ distinctæ in dictis duabus contumeliis, quæ faciunt duo diversa peccata; tanquam offensiva duas diversas virtutes. Ad quartum exemplum de fractione jejunii per comestionem carniū, & piscium pariter respondent, esse duo peccata, quia lædunt duo præcepta, unum de non comedendis carnibus in die jejunii, ad quod servandum tenentur etiam minores 21. annis; alterum de jejunando cum unica comestione in die, ad quod non sunt obligati, qui ad annos 21. non pervenerint, Marchantius d. cap. 3. dub. 2. Bonacina de Sacram. Pœnit. disp. 5. q. 5. p. 283. Tertia Diffic. n. 5. & Mastrius d. disp. 5. dub. 485. in fine.

Ad Quintum. Negant assumptum: siquidem satis est Confessario, ut recte judicet de peccato, si audiat ejus quidditatem, quæ consistit in specie, ac numero; et si taceantur ceteræ circumstantiæ aggravantes, Collegium Salmanticen. d. tract. 6. cap. 8. n. 29. ubi ait, hanc fuisse sententiam Concil. Trid.

Ad Sextum respondent, intensionem voluntatis in peccato, vel extensionem operis peccaminosi esse accidentia, quæ non multiplicant speciem, vel numerum ex seipsis; ideo neutra est confitenda de necessitate, nisi quando ex diversitate objectorum, vel ex interruptione, & reassumptione voluntatis peccandi causaretur vel diversitas specierum, vel multiplicatio numeri peccatorum. Mastrius d. disp. 5. num. 487.

Ad Septimum respondent: Rituale Romanum per circumstantias peccatorum explicatu necessarias intelligere circumstantias mutantes speciem, de quibus locutum est Concilium Tridentinum; & ad summum loqui ibi Rituale directivè, non præceptivè, ad hoc ut Parochus melius informetur de conscientia pœnitentis. Collegium Salmanticen. d. tract. 6. cap. 8. num. 27.

Ad Octavum dicunt, non posse quidem pœnitentem mentiri, vel eludere Confessarium interrogantem de circumstantiis aggravantibus; sed non esse ei illicitum respondere; non teneor ulterius dicere: da mihi pœnitentiam, quia satis mihi est, expressisse speciem, & numerum meorum culparum. Ita Mastrius d. disp. 5. sub num. 489. in fin. Sed hodie hæc responsio est damnata ab Innocentio XI. in Proposit. 58.

Ad ultimum respondent; posse quidem Ecclesiam reservare casus ob aliquam circumstantiam aggravantem; & adungere censuram, ut in exemplis adductis de hac Diœcesi Patavina; sed in prædictis casibus circumstantia est explicanda non tanquam circumstantia aggravans, sed ob reservationem, seu censuram ei inflictam, quæ causat hanc obligationem; & præcindendo ab illa, non erit obligatio propalandi circumstantiam tantum aggravantem. Ita idem Mastrius d. n. 489. & Reginald. lib. 6. n. 137. ubi exemplificat, si in aliqua Diœcesi furtum certæ quantitatis sit reservatum; tunc enim pœnitens debet exprimere quantitatem; ac etiam si offenderet Rompetam, esset obligatus hanc circumstantiam exprimere, ob excommunicationem reservatam Summo Pontifici in Bulla Cœnæ. His responsionibus videntur evacuata argumenta & omnino sublata fundamenta opinionis affirmantis, circumstantias notabiliter aggravantes in eadem speciem peccati esse de necessitate in Confessio-

ne manifestandas, & remanere inconcussam opinionem contrariam, quod scilicet opus sit, tantummodo manifestare circumstantias mutantes speciem.

Cæterum sectatores primæ opinionis non acquiescunt hucusque dictis contra illos, imo & ipsi conantur evacuare fundamenta opinionis negativæ supra relata; & iisdem respondent hoc pacto.

Ad Primum: licet non constet de lege expressa præcipiente manifestationem circumstantiarum aggravantium, constare de lege tacita; quatenus præcepit Concilium Tridentinum *d. sess. 14. cap. 5.* tale debere esse Confessionem peccatorum, ut ex ea Sacerdos possit rectè judicare circa qualitatem criminum, & pœnitentias adequatas pro iis injungere; at tale iudicium rectum facere non potest, ignoratis circumstantiis notabiliter aggravantibus. Porro eadem est virtus taciti, & expressi. *l. Cum quid. ff. Si cert. pet. Barboſa Axiom. 218. num. 1. ubi DD.* Et magis est attendenda mens legis, quam verba. *l. Scire leges. ff. de Legibus. l. Non aliter. ff. de Legat. 3. Surdus Decis. XXXV. n. 14.* Genuensis in *Practicabil. Eccles. q. 144. num. 3.* Unde ait Philoſophus *lib. 8. Physic. cap. 3.* quod legem quærere, ubi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus; quia naturalis ratio habet vim, & robur legis. *l. Cum ratio. ff. de bonis damnat.* In præſenti autem theſi ratio naturalis dictat, ut manifestentur circumstantiæ notabiliter aggravantes, ad hoc, ut fiat rectum iudicium à Confessario, ut monuit Concilium *ubi supra.*

Ad Secundum respondent, Regulam, quod de uno conceditur, de alio denegatur, limitari, quando ex ea sequeretur absurdum, quod semper debet evitari. *l. Nam absurdum. ff. De bonis liber. Thomæſtus in Florib. Leg. regula 274.* At occultando circumstantias notabiliter aggravantes sequeretur magnum absurdum circa iudicium Confessarii, ut probatum est supra. Ergo dicta regula nihil valet.

Ad Tertium dicunt, non currere paritatem de definitione materiæ Eucharistiæ cum definitione circumstantiarum in Confessione Sacramentali; nam in illa, cum panis triticeus sit singularis materia, non admittitur panis aliorum granorum: at in circumstantiis, cum hæ plures sint, & quæ notabiliter aggravant, necessariæ sint ad debitam informationem Confessarii circa qualitatem, & quantitatem peccati, sunt inclusæ in definitione facta à Concilio Tridentino, requirente expressionem numericam peccatorum; quæ quidem peccata ex notabili circumstantia ita gravia esse possunt, ut habeant malitiam æquivalentem pluribus numero peccatis, quod aperte constat in furto mille aureorum præponderante sex, ac octo furtis aureorum centum pro singulo furto. Idcirco sicut ad integritatem Confessionis ex doctrina Concilii Tridentini necessaria est expressio circumstantiarum mutantium speciem, ac numericæ quantitatis criminum, ut eorum malitia à Sacerdote bene cognoscatur; ita ex eadem doctrina colligitur, exprimendas esse circumstantias notabiliter aggravantes, ad habendam integram cognitionem prædictæ malitiæ; ut fusiùs disputando tenet Gonetius in *Clypeo Theolog. Thomist. tom. 5. disp. 10. num. 54.* ubi allegat auctoritatem Catechismi Romani, *De Sacram. Pœnit. sess. 47.* in qua dicitur: *Neque verò solum peccata gravia narrando explicare oportet, verùm etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstant, & pravitatem valde augent, vel minuunt.* Et concluditur in

sine: *Qua vero pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt.* Unde deducitur, quod quæ notabiliter eam augent, sine crimine non possunt omitti.

Ad Quartum concedunt, ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ non esse manifestandum in Confessione, nisi quod habet rationem peccati. Sed contendunt, & sustinent, circumstantias notabiliter augentes habere rationem peccati, quia crescere faciunt ejus malitiam, in qua ratio ipsius peccati residet; & cujus cognitio necessaria est Confessario ad eam pœnitentiis, ac remediis opportunis corrigendam, juxta institutionem hujus Sacramenti. Gonet *d. disp. 10. n. 62.*

Ad Quintum, quod circumstantiæ notabiliter aggravantes non augent peccatum specificè, aut numericè formaliter, concedunt; virtualiter, & æquivalenter negant; unum enim peccatum notabiliter grave ex aliqua circumstantia æquivaleret moraliter multis numero distinctis; ideò non satis explicatur, nisi manifestetur illa circumstantia, Gonet *ibid. n. 60.*

Ad Sextum, negant consequentiam; quia etsi Sacramentum Pœnitentiæ requirat accusationem, non autem exculationem peccatoris; iste tamen debet cum sinceritate loqui; & manifestare etiam circumstantias minuentes, & alleviantes peccatum, quando verè interfuerunt, ad hoc ut Confessarius judicet juxta mensuram delicti, & satisfactionem congruam, non autem excedentem imponat. Gonet *id. disp. 10. num. 64.* ubi exemplificat de muliere, quæ consensit in fornicatione ex metu mortis; de illo, qui peccavit per ignorantiam; vel ex aliqua vehementi vera tentatione.

Ad Septimum negant assertam difficultatem propalandi intensionem, vel durationem actus mali, vel alia media, quando sunt gravia, & extra communem usum; qui enim non erubuit facere, non debet erubescere confiteri, si veniam consequi desiderat. *cap. Quem pœnit. de Pœnit. dist. 1.* ideò etiam turpitudines, quæ notabiliter augent malitiam peccati, sunt exponendæ. Gonet *ubi supra n. 66.*

Ad Octavum subjungunt, quod Christus Dominus præcipiendo Confessionem peccatorum, virtualiter præcepit, ut non tantum eorum species, ac numerum, sed etiam circumstantias notabiliter aggravantes pœnitentes confiterentur, quod deprehenditur à forma iudicii, qua instituit Sacramentum Pœnitentiæ; non enim Judex Sacerdos potest rectè judicare, atque congruas pœnitentias injungere, nisi sciat easdem circumstantias. Sotus in *4. dist. 18. q. 2. art. 4. col. 10.*

Ad Ultimam circa Auctoritatem doctrinæ Angelici Doctoris, aliqui dicunt, non esse tanti ponderis, quia sic sentit, cum esset junior, & scriberet super Magistri Sententiarum libros; at hoc non posuit factus senior, quando Summam composuit; imò si eam complevisset, sententiam mutasset; ait Sotus in *4. disp. 18. quæst. 2. art. 4.* Porro Gonetius *d. disp. 10. n. 58.* respondet, quod tempore D. Thomæ plures reputabant, illas esse circumstantias notabiliter aggravantes, quæ in rei veritate non erant tales; puta si peccatum fuisset commissum in die festo, vel si peccator habuisset aliquem gradum dignitatis, vel superioritatis; & has dicebant, esse necessariò exprimendas. Verùm quia notabiliter non aggravabant, & erant circumstantiæ leves, de his loquens, ac intelligens S. Doctor, scripsit, probabilis fore, eas non esse de necessitate in Confessione manifestandas.

Conclu-

Concludunt igitur, non subsistere fundamenta opinantium, quod circumstantiæ notabiliter aggravantes non sint in Confessione exprimendæ; & verius, ac probabilius esse, quod prædictæ circumstantiæ, quando nimis augent malitiam peccati, & illud notabiliter aggravant, etsi intra eandem speciem, sint de necessitate patefaciendæ Confessario pro integritate confessionis.

Quid decidendum? Ad nos hanc celebrem questionem decidere non spectat, cum tot, & tanti gravissimi, ac piissimi Doctores scripserint pro utraque opinione. Nihilominus pro concordia eorumdem, & ne studiosus Lector remaneat perplexus, attendenda erunt sequentia notanda.

Notandum Primum. Opinio tenens, circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem peccati esse aperiendas in Confessione, est verior, ac probabilior, ut ait Suarez de Pœnit. disp. 22. sect. 3. n. 5. Abelly part. 2. tract. 1. cap. 5. sect. 14. in fine illamque vocant communem, & certam DD. apud Matrium d. disp. 5. n. 480. aliique certissimam apud Collegium Salmantic. d. tract. 6. cap. 8. n. 16. & apud Dianam Coordinatum tom. 1. tract. 7. resol. 1. Quæ in veteri est part. 1. tract. 7. resol. 1. & per consequens est opinio tutior, quia magis consultat integritati Confessionis Sacramentalis; ac ejus validitati, à qua pendet absolutio à peccatis, restitutio Divinæ gratiæ, & salus animarum. Sequitur ex hoc, quod opinio contraria, etsi probabilis speculative, tanquam minus tuta non possit hisce, temporibus præticari, stante Propositione damnata ab Innocentio XI. die 2. Martii 1679. la prima; quæ sic asserbat: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* Qua condemnatione atenta, circumstantias notabiliter aggravantes nunc de necessitate esse confitendas advertat Gaspar Ivenin. in Commentar. Histor. Dogmatic. de Sacram. Dissert. 6. Quest. 5. cap. 8. art. 1.

Notandum Secundum: Concorditer docent Auctores utriusque opinionis, esse semper confitendum circumstantiam, quæ intra eandem speciem aggravat in infinitum; idest quando ipsa facit, ut peccatum de veniali transeat in mortale, retenta sua prima specie. Ita Matrius disp. 5. n. 479. Gobatus tract. 6. n. 372. & Collegium Salmanticen. d. tract. 6. cap. 8. n. 10. Circumstantias autem, quæ faciunt culpam venialem transire in mortalem, dixi esse sex in meis Erotomatib. cap. 1. n. 5. & sunt sequentes, quas in gratiam lectoris libens transcribo. Prima est Circumstantia finis ultimi; ut si quis mendacium dicat, ut committat adulterium; si furetur calamus socio, ad hoc ut ille blasphemet. Secunda est contemptus, quando quis leve peccatum committit, sed cum contemptu Superioris, à quo actio illa, etsi levis, ob bonum publicum fuit prohibita, ut servare silentium certis horis; ne quis alloquatur mulieres in Ecclesia; vel accedat ad talem domum, ne aliquis ingrediatur cubiculum alterius Religiosi, de quibus Bordonus Var. resol. part. 2. Resol. 58. n. 46. Summa Diana Verb. Lex. n. 35. Contemptus enim formalis, aut legis, aut Superioris, etsi de re levi, est semper culpa mortalis. S. Thom. 2. 2. quest. 86. art. 9. ad 3. & latè de hoc Baldellus Theolog. Moral. lib. 5. disp. 24. per totam. Tertia circumstantia est periculi, quando quis non abstinere à peccato veniali, in quo tamen est probabile periculum labendi in mortale. Sanchez in Decalog. lib. 1. cap. 8. n. 4. Quarta est conscientie error, ut si Doct. Clericali Tom. I. Liber IV.

quis committat veniale credens esse mortale. Quinta est scandali, dum aliquis verba otiosa dicit, sciens, alium ex eis lapsurum in mortale. Sexta est ex intentione uniendi simul multa venialia, ut qui modica furta pluries facit, vel sapa comedit aliquid parum in die jejunii. Summa Diana V. Partum. n. 7. & P. materia levis. n. 6. His addenda est Septima circumstantia iniuste damnificationis, ut cum quis furatur acum Sutori, non habenti alium, quo suat, & sibi victum comparet. Bonacina tom. 2. de Restit. disp. 2. quest. 8. punct. 1. n. 8. ac etiam Octava, quando peccatum fit in Ecclesia, polluens illam. Reginald. lib. 14. n. 41. in his enim omnibus, quod veniale erat, fit mortale ex prædictis circumstantiis, ut docent Thom. Tamburin. in Decalog. lib. 1. cap. 1. §. 4. Sanchez ibid. lib. 1. cap. 5. n. 7. & seqq. ac Laym. lib. 1. tract. 3. cap. 5. & cap. 7. Ideoq; ipsæ circumstantiæ, etsi aggravantes tantum, sunt in confessione exprimendæ, quia aggravant in infinitum.

Notandum Tertium. Quando circumstantia aggravans invehit reservationem casus, vel censuram, aperienda est in confessione. Ita Reginaldus lib. 6. n. 137. Matrius d. disp. 5. n. 480. & 489. & Collegium Salmanticen. d. tract. 6. cap. 8. n. 12. Hinc si Episcopus sibi reserve furtum quantitatis decem Juliorum; qui tantam summam furatus fuerit, non bene constitetur, dicendo furtum feci; sed debet exprimere circumstantiam quantitatis, ob episcopalem reservationem. Item si quis incenderit domum, vel fruges alienas, non sufficit, si confiteatur se damnificasse proximum in bonis, sed debet exprimere circumstantiam incendii, & ignis apposti, ob annexam excommunicationem, cap. Tua nos, De Sent. excommun. Vel si cum fractura ostii aliquis surripuerit suppellectilia sacra de Ecclesia; satis non est dicere, rem sacram surripui; sed tenetur manifestare circumstantiam fracturæ, quia huic annexa est excommunicatio. cap. Conquesti. eod. tit. Emin. Card. Toletus in Summ. lib. 1. cap. 35. n. 3. & 6. Aut etiam si quis percusserit, ac vulneraverit Romipetam, ut dictum est supra, obligatus est fateri circumstantiam hominis Romam versus, devotionis causa, properantis; & non sufficit, se accusare generali locutione, hominem offendi, seu vulneravi; nam huic peccato annexa est excommunicatio Papalis. Reginald. d. lib. 6. sub n. 137.

Notandum Quartum. Quotiescunque Confessarius interrogat Pœnitentem de aliqua circumstantia notabiliter aggravante, quam putat necessarium scire; vel pro restitutione à pœnitente faciendâ; vel pro ejus dispositione ad emendationem; aut consuetudine in peccando relevandâ, remediisve opportunis eidem pœnitenti præscribendis; aut ex alia legitima causa, ac prudenti motivo, tenetur pœnitens requisitam circumstantiam cum sinceritate eidem Confessario manifestare; ut docent Emin. Card. de Lugo d. disput. 16. n. 123. Tamburin. de expedit. Confess. lib. 2. cap. 8. §. 1. n. 1. & Gobatus d. tract. 6. n. 379. rejecta contraria opinione Joan. Sancio in Select. disp. 9. n. 6. & aliorum, quam condemnavit Innocentius XI. tanquam temerariam, ac scandalosam; & est Proposit. LVIII. quæ asserbat, *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem; de qua plura disserit Cardenas in Crisi Theolog. Dissert. 37. cap. 1. & seqq.*

Notandum Quintum. Circumstantiæ aggravantes leviter tantum, & quæ non sunt contra communem usum peccandi; aut peccatis, quæ proximo

non nocent, & similes, non sunt necessario in confessione dicendæ, ne confessio reddatur nimis onerosa; aut scrupuli in mente pœnitentium generentur. Reginaldus d. lib. 6. n. 135. & Cobatus eod. tr. 6. n. 371. ubi exemplificat de eo, qui se inebriavit die jejunii, aut die Veneris, aut postridie sacre Communionis, aut aspexit rem turpem uno vel utroque oculo; vel furatus est dextera, aut sinistra manu; ante sive post prandium; & de his similibus, de quibus supra num. 2.

Hæc quinque Notanda, si confessarii non dedignati fuerint observare, deprehendent, non absque ratione à tot, ac tantis Theologis scriptum fuisse, circumstantias notabiliter aggravantes esse de necessitate confitendas, quia expressæ in primis quatuor notandis supradictis, impunè omitti non possunt. Ac vice versa temperabunt opinionem contrariam de circumstantiis aggravantibus tantum non manifestandis, ut ea in praxi locum habeat, quando leviter tantum gravant; & sunt extra casus in iisdem notandis expósitos.

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

Prima circumstantia **QUIS**, in Confessione explicandâ declaratur. Hæc concernit Personam Pœnitentis, cujus peccata vel gravat, vel multiplicat numero, vel facit mutare speciem, ob ejus Dignitatem, Votum, Ligamen Matrimoniale, & Scandalum. Agitur de dignitate Pœnitentis ob scientiam, ætatem, ac Superioritatem. De ejus voto, statumque conjugali; pluribusque exemplis ostenduntur circumstantiæ inde resultantes in Confessione manifestandæ. Scandali essentia, ac divisio traditur, & plene differtur de Scandalo activo, ac passivo, & quomodo sint confitendæ circumstantiæ ex scandalo insurgentes; additis jucundis Historiis in materia Scandali.

SUMMARIUM.

- 1 Circumstantia in unoquoque peccato sunt septem, & quæ?
- 2 Circumstantia **QUIS** versat ut circa Divinitatem, Votum, seu ligamen maritalis, & scandalum pœnitentis.
- 3 Dignitas in pœnitente vel ob scientiam, vel ætatem, vel ob Superioritatem.
- 4 Scientia circumstantia manifestanda.
- 5 Ætas in peccatore gravat peccatum.
- 6 Superioritas gravat, & aliquando multiplicat numero peccatum, ideo circumstantia Superioritatis explicanda.
- 7 Voti, ac ligaminis maritalis circumstantia exprimentenda. Et an Voti solemnitis & an alium faciat peccare contra materiam sui Voti?
- 8 Circumstantia in casibus luxuria manifestanda.
- 9 Mortuam mulierem carnaliter cognoscens quale peccatum committat?
- 10 Scandalum unde dictum? Quid, & quod duplex sit? num. 11.

- 12 Scandalum quando sit peccatum mortale? & quando veniale?
- 13 Scandalum nunquam est licitum.
- 14 Abraham, Lot, & Eliseus an commiserint peccatum scandali?
- 15 Chineses an possint simulare adorationem Idoli, tenentes Crucem?
- 16 Peccatum minus an suadendum, ut evitetur peccatum majus?
- 17 Naaman cur potuerit genuflectere in Templo Idoli?
- 18 Scandalum passivum quando evitandum, vel permittendum? Regule quatuor.
- 19 Scandali activi circumstantia semper in confessione aperienda? & ad quos, & ad quos extendat?
- 20 Circumstantia per oblivionem omissa quando confitenda?

QUæ hucusque de Circumstantiis dicta sunt, deservunt pro Regula ac doctrina generali ad cognoscendum, quando mutent speciem peccati, & quando gravent tantummodo intra eandem speciem; & in consequentiam ad sciendam, vel absolutam necessitatem manifestandi easdem Circumstantias in Confessione; vel facultatem illas tacendi, ut de simpliciter aggravantibus concedunt neoterici; quamvis, ut supra probatum est, tutius sit, ac magis expediens ad certitudinem, validitatemque Sacramenti eas exponere, potissimum si notabiliter gravent; & opinantes, eas taceri posse, intelligendi sint, si circumstantiæ leviter tantum gravent. Modò descendendum est ad ipsas circumstantias in particulari, ex quarum individua discussione apertius Lector instructus evadat, & discat, quænam sint mutantes speciem, & quæ gravantes, & ex his omnibus quæ de necessitate sint confitendæ.

Communis Doctorum consensus firmat, septem esse Circumstantias, quæ circa unumquodque peccatum considerari possunt, & quæ hoc vulgari carmine, omnibus Confessariis notissimo, comprehenduntur. Videlicet:

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, quando.

De Circumstantia, **Quis?**

Hæc Circumstantia denotat qualitatem personæ pœnitentis, ac confitentis peccata, circa quam tria sunt consideranda, ut cognoscatur, an ejusdem peccata mutaverint speciem, vel gravaverint tantum. Hæc tria sunt Dignitas, Votum, seu ligamen Matrimoniale, atque Scandalum.

Dignitas resultat in homine vel ob Scientiam, vel ob Ætatem, vel ob Superioritatem. Reginaldus in Praxi lib. 14. num. 28. ideo qui Scientia pollet, & peccat, aggravat peccatum suum; & majus est peccatum viri docti, quam hominis ignorantis. cap. Excellentissimus, 11. quest. 3. unde ait Dominus Luc. 12. 47. Ille servus, qui cognovit voluntatem Domini, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis; & 2. Petr. 2. 21. Melius erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est sancto mandato. Et hæc circumstantia magnam vim habet cohibendi studiosos à peccatis, à quibus si non abstinere, bonum erit hanc circumstantiam confiteri, est enim aggravans notabiliter. Ætas pariter in peccatore aggravat ejus peccatum, quia quo senior est homo, majorem habet obligationem